

gevolge Art. 41 der Armenwet verhaalbaar? — Zoo ja, zijn die visite-gelden dan ook nog verhaalbaar, wanneer de Geneeskundige binnen de gemeente alwaar de patiënt zijne woonplaats heeft en in de lasten deelt, eene toelage of jaarwedde uit de gemeente-kas geniet voor de armen-praktijk in het algemeen?" — De Redactie beantwoordt de vraag als volgt: "De kosten van geneeskundige verpleging zijn verhaalbaar, en onder die kosten zijn van zelf ook begrepen de visite-gelden, die de gemeente betaalt. — Wat de tweede vraag betreft, dit hangt af van de overeenkomst tusschen het gemeentebestuur en den met de armen-praktijk belasten Geneesheer. Brengt die overeenkomst mede, dat, behalve de jaarlijksche toelage, ook nog vistie-gelden betaald worden, dan zijn deze, mits niet te boven gaande het daarvoor bij de wettelijke tarieven bepaald bedrag, verhaalbaar."

— Uit Zeeland wordt berigt, dat de angina diphtherica, die zich in de jaren 1860 en 1861 voor het eerst in dat gewest aan de grenzen van België, in Zeeuwsch-Vlaanderen, geopenbaard had, nu aan de andere zijde, aan de grenzen van Zuid-Holland, te Bruinisse op het Eiland Schouwen, uitgebroken is. Het eerste ziektegeval was aldaar voorgekomen op 7 October l.l. Het tweede ziektegeval had plaats op 3 November, waarna de ziekte zich in den loop dier maand heeft uitgebreid. Tot op den 24sten was het aantal lijdens tot twee-en-twintig geklommen, van deze waren zeven genezen, vier overleden en elf nog onder behandeling. De ziekte tastte verschillende personen aan van verschillende leeftijd, meest echter jeugdige. Een op den 27sten November aldaar uit Holland aangekomen schipper werd door de ziekte op denzelfden dag zijner aankomst doodlijk getroffen.

† Op 27 November dezes jaars overleed in den ouderdom van ruim 57 jaren de Heer ANTONI BRANTS, Phil. Nat. Doctor, Ridder van de Orde van den Nederlandschen Leeuw en Lid van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen. (Reeds in 1844 was hij tot Lid van de Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut benoemd.) Zijne werkzaamheid was in de laatste jaren door voortdurende ongesteldheid belemmerd; maar ongewone lust tot onderzoek, belangelooze liefde voor waarheid en echte beschaving zijn hem tot zijnen dood steeds eigen gebleven, en, terwijl zijne nagedachtenis door zijne vrienden in eere zal worden gehouden, heeft hij ook voor de wetenschap niet nutteloos geleefd.

ANTONI BRANTS is te Amsterdam geboren, den 12den Februarij 1805. Hij was de jongste zoon van JAN ISAAC DE NEUFVILLE BRANTS en van LOUISE HARTSEN. Reeds vroeg verloor hij zijnen vader, maar hij mogt in JACOB VAN BEECK VOLLENHOVEN, die in 1810 de weduwe zijns vaders huwde, eenen waardigen tweeden vader vinden. In zijne jeugd reeds vertoonde zich bij hem de zucht tot onderzoek der natuur. Na zijne eerste opleiding aan het *Athenaeum Illustré* zijner geboortestad genoten te hebben, waar destijds de geleerde, vroeg aan de wetenschappen ontrukte Hoogleeraar H. C. VAN DER BOON MESCH, met de Scheikunde ook de Natuurlijke Geschiedenis onderwees, begaf BRANTS zich in 1826 naar Berlijn. Op de keuze dezer buitenlandsche Hoogeschool had waarschijnlijk de omstandigheid, dat zijn behuwdvader Consul-Generaal van Pruisen was, eenigen invloed. BRANTS genoot te Berlijn het onderrigt van den wakkeren LICHTENSTEIN, en bevljgtigde zich, behalve in de Dierkunde ook in de Ontleedkunde, waarin hij zelf, zoo het geheugen den schrijver dezer regels niet bedriegt, het afzonderlijk onderwijs van J. F. BRANDT, destijds Privaat-Docent aan de Berlijnsche Hoogeschool, thans Hoogleeraar te Petersburg, genoten heeft. In Berlijn hield hij zich in het Museum, dat door Prof. LICHTENSTEIN zoo uitmuntend verrijkt en ingerigt was, vooral met de

Orde der Knaagdieren bezig. Als eene proeve van zijne werkzaamheid verscheen aldaar in 1827 in de Nederduitsche taal eene Monographie, onder den titel van: *Het Geslacht der Muizen* enz. (Berlijn, gedrukt ter Akademische Boekdrukkerij, 190 bl. in 8°. met eene plaat), welke Verhandeling aan zijnen behuwdvader met kinderlijken eerbied werd opgedragen. Voor de taal was het misschien beter geweest, dat deze Monographie in het Hoogduitsch ware opgesteld. Het verblijf van anderhalf jaar in Berlijn had op BRANTS dien invloed uitgeoefend, waaraan jeugdige Nederlanders in Duitschland dikwerf bloot staan; het had hem ongevoelig vele germanismen doen aannemen, die, door de ongewoonheid der Nederduitsche taal voor de zettters op de Duitsche drukpers, zeker in zijne Verhandeling niet verbeterd zijn. Maar dit gebrek in den vorm mag ons de verdiensten van dit eerste Opstel van den, toen nog zeer jeugdigen schrijver niet doen voorbijzien. Behalve de voorwerpen in het zoölogisch Museum te Berlijn, had BRANTS ook die in het Braziliaansch Museum te Weenen onderzocht, in welke stad hij in 1827 eenigen tijd vertoefde, en in gelegenheid was vele soorten, die D'AZARA vermeld had, door eigene aanschouwing te leeren kennen. In het gemelde werkje heeft BRANTS twee nieuwe genera voorgesteld: *Euryotis* en *Siphneus*. Wat het eerste betreft, het valt te zamen met het, reeds vroeger door F. CUVIER, onder den naam van *Otomys*, voorgestelde knaagdieren-geslacht (F. CUVIER's werk: *Des Dents des Mammifères*, in 1825, uitgegeven, schijnt aan BRANTS destijds onbekend geweest te zijn). In zijne Verhandeling is vooral van DESMAREST's *Mammalogie*, van PALLAS *Nov. glirium species*, van ILLIGER's *Prodromus*, en de, destijds alleen nog bestaande eerste uitgave van G. CUVIER's *Règne animal* gebruik gemaakt. Door het geslacht *Siphneus* daarentegen, hetgeen hij teregt voor den *Zokor*, *Mus Aspalax* FALL. aannam, dien men vroeger bij *Georychus* plaatste, en hetgeen ook door opvolgende schrijvers aangenomen werd, heeft BRANTS zijn naam eene blijvende plaats in de beschrijvende dierkunde verzekerd.

In September of October 1827 kwam BRANTS naar Leiden, en zette daar zijne studiën voort. Ik maakte toen voor het eerst kennis met hem; ik herinner mij nog wel, dat ik tegen deze kennismaking eenigzins opzag; ik wist, dat ik in BRANTS eenen toehoorder verkreeg, wiens kunde in vele opzigten de mijne overtrof. Ondertusschen hij was dat jaar onder mijne meest getrouwe toehoorders, en in het bijzonder trof het voor hem, en zeker voor mij, gelukkig, dat ik toen gedeelten der wetenschap behandelde (de spinachtige, de schaal- en de weekdieren, en de vergelijkende Osteologie), welke hij op deze lessen van LICHTENSTEIN, gelijk hij mij zelve verzekerde, niet in bijzonderheden had hooren voordragen. Er werd toen reeds een band van vriendschap tusschen ons geknoopt, die tot zijn dood onverbroken heeft blijven bestaan. BRANTS verkreeg de doctorale waardigheid in de Wis- en Natuurkundige Wetenschappen op den 19den Junij 1828, na het openlijk verdedigen van eene Verhandeling: *De Tardigradis*. Deze Verhandeling bevat enkele, destijds nog niet bekende bijzonderheden over het skelet der Bradypoden, waaruit BRANTS gelegenheid neemt om de gegrondheid der twee, door ILLIGER aangenomen geslachten *Bradypus* en *Acheus* te bewijzen. Gaarne had BRANTS zijn onderzoek ook tot andere bijzonderheden van het inwendig maaksel der luijaards uitgestrekt; maar onze verzamelingen boden hem slechts opgevulde huiden aan, en een klein voorwerp in spiritus bewaard, dat het eigendom was van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, hem door Dr. VAN MARUM onder zekere voorwaarden afgestaan, bleek, bij de ontleding, ongeschikt om veel opheldering te kunnen geven.

Zeer kort na zijne promotie huwde BRANTS met CAROLINE

SOPHIE STARING, eene dochter van den Nederlandschen Dichter STARING VAN DEN WILDENBORCH, die vroeger te Göttingen zich ook onder BLUMENBACH'S toehoorders bevonden had. BRANTS vestigde zich op den huize Joppe bij Zutphen, waar hij tot zijnen dood toe geleefd heeft. Reeds in October 1829 moest hij, naslechts vijftien maanden gehuwd te zijn geweest, zijne echtgenootte verliezen. Ten tweede male gehuwd in 1833 met ADELAÏDE RUDOLPHINE CLIGNETT, verloor hij ook deze echtgenootte na eene verbindtenis van slechts elf maanden. Later verbond hij zich in 1836 in den echt met Mejufvrouw E. M. JORDENS, uit welke echt hem acht kinderen geschonken zijn, waarvan hij eene volwassene dochter nog weinige weken vóór zijnen dood moest verliezen. De twee kinderen, uit zijne twee eerste huwelijken, had hij reeds vroeger ten grave gebragt; de oudste dochter van zijn eerste huwelijk in 1849, toen zij mede reeds tot volwassen ouderdom gekomen was.

Bij alle uitwendige voordeelen van eene onafhankelijke fortuin en van eenen geachten naam, voegden zich dus voor onzen vriend ook smartelijke beproevingen. Nog kort voor zijnen dood vernielde een brand zijne keurige en door hem met zorg bijeengebragte verzameling van natuurlijke voorwerpen en praeparaten. De laatste tien jaren zijns levens bragt hij in eene afwisseling van ziekte en tijdelijke beterschap door, en zocht ook nu en dan baat bij het bezoeken van badplaatsen, zonder evenwel te herstellen. Voor het overige was hij, gelijk hij zich gaarne uitdrukte, een buitenman (*un campagnard*) geworden, die aan zijne wetenschappelijke ontwikkeling slechts tusschenuren besteden kon, terwijl hij daarenboven gedurende eenige jaren, die aan zijne ongesteldheid voorafgingen, als Lid der Gedeputeerde Staten van Gelderland vele, bijkans al zijnen tijd roovende bezigheden had.

Niets had bij zijn verlaten der Hoogeschool aanleiding gegeven om te vermoeden, dat BRANTS zich later met nasporingen over insekten-anatomie en met mikroskopische waarnemingen zou bezighouden. Het is ondertusschen hierdoor vooral, dat hij zich verdienstelijk heeft gemaakt. Reeds van September 1829 af begon hij daarmede. Ik had hem toen het werk van STRAUS-DURCKHEIM over den Meikever ter studie aanbevolen, hetgeen destijds het licht zag, en waarvan CUVIER getuigde, dat het het eenige was, hetgeen met LYONET'S *Traité anatomique* over de rups van het wilgenhout vergeleken kon worden. Reeds vroeg vestigde BRANTS vooral zijne aandacht op de oogen der gelede dieren, en ontdekte in de eenvoudige oogen van *Mygale* de zamenstelling van het zoogenoemde glasligchaam uit kegelvormige deelen, even als in de zamengestelde oogen der insekten. Het zien der insekten met zamengestelde oogen trok bijzonder zijne aandacht, en hij dacht daaromtrent eene nieuwe theorie uit. Steeds kwam hij op dat onderwerp terug, tot in 1856, toen hij mij schreef, dat hij vreesde, dat de staat zijner oogen hem niet meer toeliet met vrucht andere oogen te onderzoeken. Ook de monddeelen der insekten, vooral der *Hymenoptera*, hielden hem herhaaldelijk bezig; bij al dat onderzoek raadpleegde hij dikwerf de schriften van RÉAUMUR en van G. R. TREVIRANUS, doch geen boek las hij vlijtiger en aanhoudender dan het boek der natuur. Vandaar dat ook de huis-houding der insekten dikwerf zijne aandacht trok. Hij mistrouwde somtijds de schrijvers, en zijne waarnemingen gaven er hem dikwerf aanleiding toe. Zoo was bij hem het gezag van een of ander auteur, hij mogt zelfs dan JOH. MUELLER zijn of LATREILLE, nooit eene reden om aan eigen waarneming geen hooger gezag toe te kennen, hoezeer hij altijd even nederig als bescheiden over zijn eigen werk dacht. Wat BRANTS, indien hij zich onverdeeld aan het onderzoek der natuur had kunnen

toewijden, geworden zou zijn, is moeilijk te bepalen, maar ik maak mij aan geene overdrijving schuldig, ik spreek slechts uit, wat ik met diepe overtuiging gevoel, in hem leefde de geest van eenen SWAMMERDAM en LEEUWENHOECK; hij strekte Nederland tot eer.

Ten slotte voeg ik hier nog eene opgave bij van hetgeen BRANTS na zijne Dissertatie heeft in het licht gegeven:

1837. Bijdrage tot de kennis van de eenvoudige oogen der Gelede Dieren (*Articulata* CUVIER). *Tijdschrift voor Natuurlijke Geschiedenis en Physiologie*, IVde deel. bl. 135—153. Pl. I.

— Ontleedkundige Beschouwing van de Schorpioen-vlieg (*Panorpa communis*). *Tijdschr. v. Nat. Gesch.* enz. IVde Deel. bl. 173—198 Pl. VII.

1839. Waarnemingen omtrent een schadelijk insekt op *Pinus Larix*. *Tijdschr. v. Nat. Gesch.* enz. VIde Deel. bl. 321—326. [*Ornix argyropenella*].

1841. Bijdrage tot de kennis der monddeelen van eenige *Hymenoptera*. *Tijdschr. v. Natuurl. Gesch.* enz. VIIIste Deel. bl. 71—126. Pl. I.

1843. Over het gezigtswerktuig der Gelede Dieren. *Tijdschr. v. Nat. Gesch.* enz. Xde Deel. bl. 12—56. Pl. I.

1845. Over de luchtbuizen in het zamengestelde oog der Gelede Dieren. *Tijdschr. v. Nat. Gesch.* XIIde Deel. bl. 233—250. Pl. III.

1848. Over de plaatsing van Vliegenmaden in het ligchaam van Rupsen. Met eene afbeelding. *Tijdschrift voor de Wis- en Natuurkundige Wetenschappen, uitgegeven door de Eerste Klasse van het Kon. Nederl. Instituut*. Iste Deel. bl. 74—82.

1855. Over het beeld, dat zich in het zamengesteld oog der Gelede Dieren vormt. Naar aanleiding eener dienaangaande gemaakte opmerking van GÖTTSCHE. Met eene plaat. *Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen*. IIIde Deel. bl. 1—14.

— Over Houtparenchym, de mergstralen onderling vereenigende en daardoor een zamenhangend netwerk vormende van cellen, voedingstof bevattende, in de Dicotyledone Loofhouten. *ald.* bl. 344—371. Met eene plaat. — Dit vergelijkend mikroskopisch onderzoek werd door BRANTS ondernomen om de houtsoorten te bepalen, die de Commissie tot de Geologische Kaart uit de veenen had bijeengebragt. In 1856 verschenen, in het eerste deel van Dr. W. C. H. STARING'S werk: "De bodem van Nederland" Haarlem, bij A. C. KRUSEMAN, 5 keurige platen van mikroskopische afbeeldingen van houtweefsel door BRANTS geteekend. Dit is, zoo ver ik weet, zijn laatste arbeid geweest, die het licht heeft gezien.

Leiden, 7 December 1862.

J. v. D. H.

AMSTERDAM. — In zake het vroeger vermelde voorstel van Dr. BÜCHNER (ondersteund o. a. door Dr. HERCKENRATH), strekkende, om de bestaande verordening op het keuren van levensmiddelen (die nu sedert 5 jaren in werking is) nagenoeg geheel en al in te trekken, heeft de Raad den 26sten Nov. j.l. een besluit genomen. De Heer B. had eene uitvoerige Memorie van Toelichting tot zijn voorstel ingezonden. B. en Weths. praeadviseerden, "dat, indien gebleken mogt zijn, dat eene wijziging in de verordening noodzakelijk is, daarin grond gevonden zou kunnen worden om een des betreffend voorstel te doen, hetwelk dan aan de Commissie voor de strafverordeningen zou kunnen onderworpen worden, doch dat daaruit niet volgde de intrekking van bijna de geheele verordening," weshalve B. en W. de niet-aanname van het voorstel BÜCHNER aanrieden. — Na ampele bestrijding van dit praeadvies door Dr. B. en eenige nadere discussie, werd dit praeadvies aangenomen, met 16 tegen 15 stemmen. — Vervolgens werd het tractement van den 1sten